

संध्यां ग्रीव्यां मिंद्रं कुक्ष्योः रक्षांसि आ उरसि सा तान् पादेषु धर्मे जंघासु यमं खुरेषु गंधवान् खुरा
ग्रं पंचगान् गात्रेषु पुराणान् सरसान् एष्टे एकादशान् सर्वसंधिषु वसुन् श्रोत्रोः पितृन् लोभु
ले सोमं अधोवालेषु द्वादशादित्यान् गामूत्रे गंगा गोमये यमुना क्षीरे सरस्वती नदी दध्नि नर्मदा सपि
षि द्रुताशनं रोमसु त्रयस्त्रिंशत् विंशति देवकोटीः उदरे रुध्री स्तनेषु सागरान् पांशुषु आद्या दनं मया
दत्तं शुद्धं चैव सुनिर्मलं सुरभी वस्त्रदानेन प्रीयतां परमेश्वरी वस्त्रपुगं प्रदक्षिणी मयि
भूतानां याचं देवेषु स्थिता धेनुरुपे रासा देवी ॥ १ ॥ पंचव्यपोहतु १ देहस्थायी च २ देहस्थ च या
प्रिया धेनुरुपे रासा २ विष्णोर्वक्षसि पालक्ष्मिः ३ रासा याच विभावरो चंद्रार्क उ क शक्ति या धेनुरुपास्त

श्रिये ३ चतुर्मुखसपालक्ष्मीरक्ष्मीधनदस्य चलक्ष्मीर्पोलोकपालानोऽरदा मम ॥ ४ ॥ स्वधा
 पापिह मुखानां स्वाहा यज्ञभुजांतथा सर्वपापहरा येन साक्षाच्छांतिप्रयच्छमे ५ ततोऽपि
 दीप्तं तर्पयेत्मातृपक्षाश्वयेके निधेके विनित्यपक्षकाः । गुरुश्वशुरबंधूनां येकल
 लुत्पयिंदां विपुत्रदारविबर्जिताः ते सर्वे तस्मिमायांतु गोपुच्छे दकतर्पणैः क्रिया
 गवस्तथा विरुपा आनर्भाश्च ताताताः कुले ममाते सर्वे तस्मिमायांतु गोपुच्छे दकतर्पणैः तत्तः पुच्छज
 लंपीत्वा गवेषवग्रासं दद्यात् सौरभेज्जगत्पूजे विश्वमातरयापहे मया दत्तमिमं ग्रासं सत्वं विष्णुवंदिते ॥
 अघेसादि उदङ्मुखी प्राङ्मुखी वा गां कृत्वा तस्याः पुच्छे देरी दाताता ममाज्जपात्रं कनकयुक्तं हस्ते गृही

रामः
 २

ला । तत्र गोपुच्छं निक्षिप्य च तमिश्रं कृत्वा उदङ्मुखाय विप्राय । इमां गांसवत्सां दिव्यवस्त्रसंवितां यतोपवीतिनी
 स्वर्णशृंगी सुवर्णतिलकां रूपरुंगां ताम्रवृष्टिकां स्योपदोहां सुवर्णोपरिस्थितां सितचामरभूषितां पुष्प
 भितां मुक्तालां गुलभूषितां चंद्राभरणां पदप्रग्रहयुक्तां किंकीरी जालमंडितां दर्पणयुतां पयस्विनीं सुशी
 लां तरुणीं रुद्रदेवतां कपिलां तुभ्यमहं संप्रददेन ममेति सतिलं सकुशं वारिसतिलं प्राप्तिप्रपाणो दद्यात् क
 पिले सर्वभूतानां पूजनीयां सिरहिणीं सर्वतीर्थमपि स्नाततः शान्तिं ॥ छमे ततोऽदक्षिणां दद्यात् इ
 तिकपिलादानविधिः श्रीसामान्यगोसु यज्ञसाधनभूताया विश्वगायप्रणाशिनी विश्वरूपधरो देवः
 प्रीयताम न पागवा गावेऽप्यतः संतुष्टताः गावो मे हृदयः संतुगावो मध्ये वसाम्यहं व्रतहे

माद्रौमंत्रांतरं गवामंगेति मुनिवचनं चतुर्दश यस्मात्तस्मादिहोमेत्यादिहल्लोकपरत्रच जलप्रक्षेपे मंत्राः
 जलत्रापित्रस्तपितायनामः सनातनाः अनंतभोगशायनप्रीय परमः पिता धेनोस्तु इमानः प्रति
 शुद्धिषधेनुं दत्तां सनातनवसमेपापापनोदायगोविंदः प्रीयतामिति हेमाद्रौमंत्रांतरं धेनोत्वष्टिवीस
 वायस्मात्के शवसंनिभाः सर्वपापहरानि सप्तः शांतिप्रयच्छमे अग्निपुराणोऽयम् पाधेनुः कश्यपस्या
 सीदं त्रयो गौतमस्य च सामंस्तु फलादेविद्दहल्लोकपरत्रच ततो गोप्राथिना गावो मामुपतिष्ठंतु हेमश्च
 ग्यः पयोमुचः सुरभ्यः सौरभेयश्च सरितः सागरः स्तथा गावै पश्याम्यहं नित्यं गावः पश्यंतु मां सदा गा
 वोऽस्माकं वयं तासां यतो गावः सतो वयं यमोधि गावः सुरभयो नित्यं गावो गुगुलुगंधमः गावः प्रतिष्ठा

गमः

३

भूतानां गावः स्वस्त्ययनं महत् अन्नमेव परं गावो देवानां हविरुत्तमं पावनं सर्वभूतानां रक्षंति च वहंति च ह
 विष्णो मंत्रपूतेन तर्पयंति पितृन् दिवि ऋषीणां सपिहो हराणां गावो होमे प्रतिष्ठिताः सर्वेषां मेव भूतानां गवि
 शरणमुत्तमं गावः पवित्रं परमं गावो मंगलमुत्तमं गावः सर्वेऽस्मल्लोकस्य गावो धन्याः सनातनाः नमो
 गोभ्यः श्रीमतिभ्यः सौरभेयिभ्य एव च नमो ब्रह्मसुताभ्यश्च पवित्राभ्यो नमो नमः ब्राह्मणाश्चैव गावश्च कु
 लमेकं द्विधा कृतं एकत्र मंत्रास्तिष्ठंति हविरेकत्र तिष्ठति इति न स्कारं कृत्वा एवं मुञ्चार्पतं विप्रंगो
 विंदमुपकल्पयेत् अदुष्टं त्रैलोक्यं न पश्याम्येन राधिप। अं न विधिना धेनुं यो विप्राय प्रयच्छती स
 र्वकामसमृद्धात्मा विमुक्तोऽस्य इति सप्तावरान्सप्रपरात्तात्त न नैव गन्तव्यः सप्रजन्मकृता प्राप

मोचयत्तवनीपते वाराहे सुवर्णकपिलापूर्वो द्वितीयागौरपिंगलातृतीया चतुर्थीगुडपिंगलापं
 चमीव दुवर्णास्पात्यष्टी चैतपिंगलासप्तमीश्वेतपिंगाक्षी अष्टमीकृष्णपिंगलानवमीपाटलाज्ञेया दश
 मीपुच्छपिंगलादशोक्ताः कपिलाख्यातास्तारयंति न संशयः संगीतेषु प्रशस्ताश्च सर्वपापप्रणाशनाः
 इति सामान्यगोदानविधिः कपिलाविधिश्च अथ उभयतो मुखीदाने अत्र कपिलादानोक्त सामान्यक
 र्त्तव्यतां कुर्यादिति क्षेपप्रकाशः आसन्नप्रसवांगां दृष्ट्वा तदैव स्नातो विप्रं प्रणिपत्य ब्रूयात् अहमतीवा
 तो भीतो स्मादगाधादपारात्संसारार्णवात्समुत्तारयामि दशवरादशपरान् आत्मानं च स्वाभिन्नभवं
 तं दानपात्रमासाद्येति । स च अथेति ब्रूयात् ततः कुशाद्यादयः पुराणोपचये हेतुः देशकालौ संकीर्त्य

रामः
 ४

रागहसंशो लवनकाननचतुरंत पृथ्वीदानजम्बफलसमफलैतद्देनुवत्सरे मसमसंख्यपुगगराचधि
 न्ने देवलोकमहितत्वपितृपितामहप्रपितामहनरकोद्धरणघृतक्षीरवहवङ्ककुल्याकदधिपापसर्कदमक
 देशधिकरणैकैः सतकामगत्यासंयलोकसुलभत्वब्रह्मलोकसंप्रापका जस्रचंद्रसमानवक्त्रसुतपज
 वूनदनुत्पवर्णमहाभित्तं वस्तनवृत्तमध्यनलिनाभकृशानेकस्त्रीसेव्यमानत्वकामोद्योयथाशक्त्यलंक
 तो भयमुखीदानमहं करिष्ये तदंगगणेशगोविंदपूजादिकारिष्ये इति संकल्प्य गणेशं संपूज्य त्वं
 ही गौतमो वामदेव इन्द्रस्त्रिष्टयं त्वं महीमवनी विश्वधेनां तुर्वीतये वैपायक्षरंती अरमयोनमसे जह
 र्णः सुतरणं अकृणो रिंद्रसिंधुन् इत्यनुमंत्र्याणां पूजयेत् गवामंगेयमिति अग्नौ अग्निसस्य

दैवसूक्तस्पर्वाहस्योभारद्वाजः षिः गौर्देवता सत्यविष्टमोः सुपु मेः पूजनेविनियोगः अ
 नेनगंधादिभिः संपूज्यंगेषुदेवान् पूजयेत् शृंग। मूलेब्रह्मविष्णुदयादि ततः सुवर्णीशृंगरूपखुर
 ताम्रपट्टमुक्तालांगूलानियथास्थानं निवेशयेत् तन्मानं कपि नादाने उक्तांततः आच्छादनं मयाद
 तं शुद्धं देवि सुनिर्मलं सुरभीर्वस्त्रदानेन प्रीयतां परमेश्वरी इति क्षौमेण कौसुमेन वा वस्त्रयुग्मेनाच्छा
 द्य सुरभेवं जगन्माता देवी विष्णुपदे स्थिता आसंगृहाणामदत्तं गोमातस्त्रातुमर्हसिति प्रासंदत्वा वि
 प्रं संपूज्य प्रसवं प्रतीक्षेत वत्समुखे निर्गते प्राङ्मुखो दाता सपत्नी कोष्ठतः सुवर्णयुतकां स्पे गोपुच्छं क्षित्वा
 घृताक्षं कृत्वा कुशजलतिलहं मपाणि रुदं क्षुखं विप्रहस्तं मघस्तात्कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य अमुक

रामः

५

गोत्रो अमुकशर्मो हंसगृहेत्यादिकामदस्यंतमुक्तालक्ष्मीनारायणप्रीत्यर्थं ममुकप्रवरान्विता अमुकगो
 त्रासं ज्ञायामुकवेदांतर्गतामुकशाखाध्यापिने मुकशर्मणे इमामुभयतो मुखीभां यथाशक्ति सोपस्क
 रं रुद्रदेवत्यां सुवर्णीशृंगीरौ प्यखुरीताम्रपट्टीमुक्तालांगूलां कां स्पदो हनां सवत्सानुभ्यं संप्रददेत्
 ममेत्युक्ता विप्रहस्ते तिलपात्रसहितं पुच्छं जलं च क्षिपेत् ततो मंत्रात्पठेत् इमां गृहाणोभयमुखीभ
 वां स्त्राता ममस्तु वै ममवंशविश्वे देवसदा स्वस्तिके राभवदरावती जिजेपेत् इति केचित् प्रतिग्रहीता कामस्तु
 ति पठित्वा इरावती स्योना पृथिवीति मंत्रो पठेदिति क्षेमप्रकाशः प्रतिगृह्णामित्वा धेनो कुटुंबार्थं विशेषतः
 स्वस्ति भवतु मे नित्यं रुद्रमातर्नमोस्तु ते रुद्राय गामिति प्रतिग्रहः दातुं वा स्तेयं न दामिति वदेत् प्रतिग्रहः

गताष्टिवीतेप्रतिगृह्णामीतिवदेत् ततःपलत्रयपलद्वयपलवासुरीदक्षिणां दद्यात् यथाक्तिरत्न
 क्षेत्रग्रामधान्यवासःसुगंधांश्चदद्यात् ततो गोमतीं जपेत् गर्भेनुसंनन्वेष्टासिनिवत्समाकर्षयेद्वा
 ताप्रतिगृहीतावा । गर्भेनुगोतमोवामदेवदंडस्त्रिष्टुप् गर्भेनुसंनन्वेष्टासवेदमहं देवानां जनिमा
 निविश्वा शतं मायुरआयसीरक्षं न्नधयेनोजवसानिरदीप वत्सेति गर्ते दाता अग्निमुपसमाधा
 य गोपुच्छेन तर्पयेत् ये देवासः परुत्सेधो विश्वे देवास्त्रिष्टुप् देवांस्तर्पयामि । उग्रंतः शंखः पितरस्त्रि
 ष्टुप् पितॄंस्तर्पयामि वनस्पते विश्वामित्रो वनस्पतिस्त्रिष्टुप् वनस्पतींस्तर्पयामि समुद्रज्येष्ठा वसि
 ष्ठः समुद्रास्त्रिष्टुप् समुद्रांस्त अहिरिवणा पुर्भरद्वाजो नागास्त्रिष्टुप् नागांस्तर्प मधुवाता कश्यपो

रामः

६

नागा गायत्री ओषधीस्तर्प इलेघावाकुत्सः पृथिवी जगती । पृथ्वीतर्प महीधौर्मैधातिथिर्मृमिगीय
 त्री । भूमिंतर्प । उक्ता पृथ्वी अगस्त्यो घावा पृथिवी त्रिष्टुप् पृथ्वीतर्प गौरिर्मिमायेति होम इति कश्चित्
 एवं हि त्यादिभिरत्यनुपपन्नं बहुवचनानुपपत्तेः अतो गौरीर्मिमायेत्यादिभिश्चतुरशीतिसंख्ये मंत्रे
 जुहुयादित्यने गौरीर्मिमायेत्यादिभिस्तर्पयेदिति पूर्वश संबंधः । अतो मंत्रानां देशाद्याहृतिभिर्हो
 म इति क्षेमप्रकाशाः ततो भूयसी दत्वायस्पस्यत्येति विष्णुं स्मृत्वा पूर्णां वाचयित्वा कर्मेश्वरायै रंगं कृ
 त्वा विप्रान् भोजयित्वा सुहृद्युक्तो भूजीतेति अस्मिन्दिने दातुः यपो मात्राशनं गायसाहारो वा दाने जा
 ते गोविपक्ता वपि दानफलमस्ते ववत्सो मृतये वचे दुस्यते कात्तरेमा दद्यात् धिति उभयतो मु

बोदानं श्री अथगोशतंदेराकालोसंकीर्त्यमम एकविंशतिपुरुषैः सहस्रैकामिकविमानाधिपति
 त्वकामः श्रीब्रह्मलोकप्राप्तये सर्वपापक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीतये सद्यः संगोशतदानमहं करिष्ये आ
 चार्यादिवरणं सर्वतुलावत् विशेषस्तु षोडशारेचक्रे वृषंगोचस्वर्णशृंगादियुक्तं अधिवाससंडपा
 द्वहिर्गोशतं हेमं शृंगाद्युक्तं स्थापयेत् वेद्यांतिलद्रोणे परिदशपलसुवर्णोक्तं नंदिकेश्वरं कृषभ
 सूक्तेनावाहयेत् परेद्युः स्नातोपजमानो पुष्पांजलीं गृहीत्वा त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य ॐ नमो विश्वम
 तिभ्यो विश्वमातृभ्य एव च लोकाधिकासिनीभ्यश्च रोहिणीभ्यो नमो नमः गवामंगेषु तिष्ठंति भुवनान्ये
 कविंशतिः ब्रह्मादयस्तथा देवा रोहिण्यः पातु मातरः सस्मात्तु वृषरूपेण धर्म एव सनातनः अहम्

रामः
 ७

ते रषिष्ठानमतः पाहिसनातन इति पुष्पांजलिं दत्वा त्रिप्रदक्षिणीकृत्य पश्चिमे उपविश्य देशका
 लोसंकीर्त्यपूर्वोक्तं फलमुक्त्वा आचार्यादिभ्यो यथाभागं दद्यात् प्रतिष्ठार्थं दक्षिणादशपंचकासुवर्णा
 दिदत्वा ब्राह्मणभोजनं भूपसीदानं कृत्वा आश्रियो वाचयित्वा बंधुभिः सह भूजीतेति इति गोशतं अ
 थं वेतणीदानं यमद्वारे महाघोरे कृत्वा वेतणीनदी तर्तु कामोदराप्येनांतुभ्यं वेतणीतुंगा पात्रं संपू
 ज्य दद्यात् ॐ विष्णुरूपद्विजश्रेष्ठ भूदेव यं कृतिपावन सदक्षिणां सयातुभ्यं दत्तो वेतणीनदी नमः इति
 श्री अथ दशवर्गाधेनुदानानि भोगसौख्यप्रदाश्वेताधूमापायापनानि कृत्वा स्वर्गप्रदा प्रोक्ता
 त्रयांगोरी च वर्द्धनी रक्ता रूपप्रदा ज्ञेया पिता हरि घ्ननाशिनी पुत्रः शक्रः सारणीला धर्मविवर्द्धनी

वेतनी प्रतीक्ष्य यमद्वारे महालये ॥

धुरहं देवि वेतरोपेतमो नमः ॥ ५३ ॥

कोपिलासर्वपापघ्नी नानावर्णा चमोक्षदा हेमोद्वीयासः सवत्सं कोपिला दत्तावंशात्सं समुद्धरेदि
 ति अथ वृषभदानं श्रीदशधेनुसमो न दूने कश्चेवधुरंधरः दशधेनुप्रदानाद्विवृषणैको विविष्य
 ते अलंकृत्य दद्यात् धर्मस्त्वदशरूपेण जगदानंदकारकं अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतः पाहिसत्तातन॥
 दत्तैव दक्षिणा युक्तं प्रणिपत्य विसर्जयेत् समजन्म कृतं पापं वा दुःमनः कायसंभवं तत्सर्वं विल
 यं याति गोदानमुक्ततेनैव अथ गुडादिदशधेनुदानं मात्से प्रथमं गुडधेनुः स्याद्यतधेनुस्तथाप
 रा तिलधेनुस्तती पानुवनुधी जलसंज्ञता क्षीरधेनुश्च विख्याता मधुधेनुस्तथा परा सप्तमी श
 कशधेनुस्तथा षष्ठी रसधेनुस्तु नवमी दशमी स्यात्स्वरूपतः कुंभाद्यतादिधेनुनां हितरासां

एतः
 ८

तुराशयः सुवर्णधेनुसंयत्र केचिदिच्छंति मानवाः नवमी तिलतेलेन तथा मेपि महर्षयः रसधेनुस्थाने
 सुवर्णधेनुस्तिलतेलधेनुश्च अथ गृहदानं कूर्मपुराणोक्तितः सर्वविज्ञेन पूर्णं गृहमपि विधा
 सदक्षिणा द्विजे दत्ता ब्रह्मलोकं व्रजेन्नरः सर्वविज्ञेन सर्वप्रकारेण कां स्यतां मादिभाजन सर्वधाम्यद्यत
 गुडशर्करा गोवली कर्ददा सीदा मादिरूपेण विज्ञेन विधा पूर्ववदुत्तमादिपक्षत्रयेण। संवर्तः गृहदा
 नात्सुखी प्राप्ते वितृष्णः सर्ववस्तुषु प्रजा सुखविवृध्मर्थपात्रे देयमतो गृहं गरुडपुराणे ऐष्टिकंदार
 वं कापि मृन्मयं कापि शक्तिः सर्वोपकरणे ये तपो दद्याद्विपुल गृहं ब्राह्मणाय दरिद्राय श्रोत्रियाय
 दुर्दुविने क्रीडता सुचिरं स्वर्गमा नुष्य लोकमास्थितः भवत्यनाहतैश्वर्यः सर्वकामसमन्वितः व्यासः

गृहं हि पप्रभोधातशयनासनभाजनेः उपस्कारैश्च संपूर्णं सर्वधाम्यप्रश्रितं । ब्राह्मणाय दरिद्राय सुश्री-
 लाय ददाति यः । तथा ध्ययनश्रीलाय शृणुत स्थापितफलं । देवैः पितृगणैर्युक्तं । सर्वभोगसमन्वितः । ब्रह्म-
 वर्षरातामेव ददाति सुखनामयः । तस्मादिह स समागत्य सप्तद्वीपाधिपो भवेत् बद्धप्रजो बद्धधनो द्विजो-
 वावेदपारगः । सर्वधाम्या नियरिभाषायामुक्तानि उपस्करा मंचतुलिकोपधाम्यकां स्यादिभाजनदास-
 दासीप्रभृतयः अथ गृहदानप्रयोगः गृहमध्ये दक्षिणभागे अष्टदलं पद्मं लिखित्वा तदुपरि प्रसू-
 मात्रांस्तिलान् प्रक्षिप्य तत्रोपधानादि सर्वापकरणसहितामुपरि स्थापिते सो वर्णलक्ष्मीनारायणप्रति-
 मां शय्यास्थापयित्वा प्रतिमां संपूज्य प्रतिग्रहीतारं कुंडलवस्त्रमुद्रिकाकेयूरादिभिः सपत्नीकमलंकृत्य

रामः

२

गृहदानप्रतिग्रहार्थं कृत्वा तं करे गृहीत्वा सुलग्ने मंगलवाद्यादिभिः सह वक्ष्यमाणमंत्रैः गृहं प्रवेशये-
 त् मंत्रास्तु एतो हि नारायणदिव्यसूक्तेन सर्वा मरैर्वेदितपादपद्म । शुभाशुभानंदशुचामधीश लक्ष्मीयु-
 तस्त्वहि गृहं ग्रहाण नमः कोस्तुभनाभाय हिरण्यं कवचाय च । क्षीरोदारी वसुधा यजगधात्रे नमो नमः
 नमो हिरण्यगर्भाय विश्वगर्भाय वै नमः चराचराय जगतो गृहभूताय वै नमः भूलोकप्रमुखा लोका-
 स्तवदे हे व्यवस्थिताः नंदति पावकलं तां तं तथा सिंन् भवेत् गृहं त्वत्प्रसादेन देवेश पुत्रपौत्रैर्युतो गृ-
 हे । पंचयज्ञक्रियायुक्तो वसैदा चंद्रतारकं ततस्तत्पूर्वं स्थापितशायोपर्युदङ्मुखमुपवेश्य स्वयंप्राप्तुं
 वसकुशोपगृहपाणिगिरासने उपविश्य तस्मै सर्वापस्करसंयुतं गृहमित्युक्त्वा कप्रयोगेण दद्या-

तत्प्रयोगस्तुपजमानः कुशलजलतिलान्यादायापाघत्यादिदेशकान्तेनातेमुकगोत्रायामुकवेदायमुक
 शाखाध्यायिनेमुकशर्मणेब्राह्मणायेदंगहंपक्वकादिरचितंपथाशक्तिसंपादितकांस्पताम्रादिभाजन
 र्वधाम्यलवणाद्यतगुडशर्करागोवलीवदीदासीदासभंचतूलिकावितानादिसर्वापकरणसहितंसदीपप्रभो
 धोतंसर्वदेवसंसकलकलुषक्षपानंतरसिद्धसंघश्रुजितत्वाभरः करकलितचामरवीज्यमानत्वसहितसंभावित
 नरकनिमज्जनपित्रादिपुरुषशतपुत्रपौत्रादिवंधुतारणपूर्वकेसंतं पक्वकादिरचितंगहदानेकल्पकोटिश
 तावधिककालब्रह्मलोकमहीपमानत्वकामश्रुतिवा। मृन्मयगृहेदानेएकैकमन्तरावच्छिन्नप्रतिलोकपाल
 पुरनिवासकामश्रुतिवा। शैलेदारुजगृहदानेकल्पकोटिशतावधिकसमयनारायणसमीपक्षीराणीवनिवा

रामः

१०

सकामश्रुतिवा। दानगृहाविशेषानुसारेणोअहंतुभ्यमहंसंप्रददेतिब्राह्मणहस्तेदत्ता इदंगहगृहाणतंसर्वा
 पस्करसंयुतांतवविप्रप्रसादेनममास्त्वभिनवंगहंगहं ममविभूत्यर्थंगृहाणत्वद्विजोत्तम प्रीयतांमेजग
 धोनिवास्तुरूपीजनार्दनइतिपठेत्। प्रतिगृहीतासावित्रेणपशुयाप्रतिगृहस्व ॐ स्वस्तिसूक्ताकामस्तु
 तंपठेत् ततः कृतैतद्गृहदानप्रतिष्ठार्थेब्राह्मणभोजनसंकल्पभूयसीदत्वा आशिषोगृहीत्वासुहृद्युक्तो
 भुंजीतेतिमिदंसुवर्णमग्निदेवस्यंदक्षिणांतुभ्यमहंसंप्रददेतिसुवर्णसहस्रपारभ्येकसुवर्णवरादक्षिणां य
 थाशक्तिदद्यात् ततस्तस्मै पादुकोपानकुत्रचामरादिकंदत्वासंपन्नंवाप्यसंपन्नंगृहोपस्करभूषणं सर्वसं
 पूर्णमेवास्तुतत्प्रसादाद्विजोत्तमेतिसंप्रार्थ्य ब्राह्मणभोजनसंकल्पभूयसीदत्वा आशिषोगृहीत्वातदनुज्ञया

दहंगच्छेत् सुहृद्युक्तो भुजीतेति इति गृहदानप्रयोगः श्री पूर्वीक्तादशधेनवः एतद्द्विधानं मास्पाएव कृ
 स्माजिनं चतुर्हस्तं प्राग्ग्रीवं विंमसेद्विगोमयेनोपलिह्यापां दर्भा नास्तीर्य सर्वतः । लघ्वेव वाजिनं तद्वत्स
 स्परिकल्पेयत् लघ्वेव वाजिनं लघुकृत्स्माजिनं । प्राङ्मुखी कल्पयेद्देनुमुदकपादां सवत्सका प्राङ्मुखी प्रा
 कृशिरसं । सवत्सा उत्तरभागस्थितसवत्ससहिता उत्तमा गुडधेनुः स्यात् । सदा भारचतुष्टयं । वत्सभारेण कु
 वीतभाराभ्यां मध्यमा स्मृता । अर्द्धभारेण वत्सस्यात्कनिष्ठा भारकेण तु चतुर्थोऽनवत्स स्याद्गृहवित्तानुसा
 रतः भारं पलसहस्रद्वयमिति परिभाषायामुक्तं धेनुवत्सौष्टतस्यैतौ सितसूक्ष्मां वराहं तौ शुक्तिकणां विश्व
 पादौ शुचिमुक्ताफलैश्चणोऽसितसूत्रशिरालौ तौ सितकंबलकंबलौ ताम्रगंडुकपृष्ठौ तौ सितचामररोमैको

रामः

११

गंडुकं ककुत्प्रदेशः । विद्रुमभृगुगोपेतौ नवनीलस्तनावितौ । क्षौमपुच्छौ कांस्पदौ होइं द्रनीलकतारको । सुवर्ग
 शृंगाभरणो रजतक्षुरसंयुतौ नानाफलमयैर्दंते द्वाणा गंधकरंडकौ गंधकरंडकः कर्पूरादिपूरितपात्रवि
 शेषः । इत्येवं रचयित्वा तु धूपदीपैरथार्चयेत् । वस्त्रमुक्तादीनां सारतो मानतश्चाधिकेन फलाधिकं अथ
 प्रयोगः । अद्येत्यादिसर्वपापक्षयपूर्वका शेषपक्षफलप्राप्तिसहितमुक्तिभुक्तिकामो गुडधेन्यादिदानं करि
 ष्ये इति संकल्प्य विप्रवृत्तातां प्रदक्षिणीकृत्य संपूज्य सवत्सवत्सगुडधेनवे नम इत्यावाहनप्रतिष्ठापनपूज
 नानिकृत्वा तां प्रदक्षिणीकृत्य वक्ष्यमाणमंत्रैरभिषेच्य । अद्येत्यादिसर्वपापक्षयपूर्वका शेषपक्षफलप्राप्ति
 सहितमुक्तिभुक्तिकाम इमां धेनुं अमुकप्रवरायामुक्ताया मुकशर्मणीविप्राय तु भूमहं संप्रददेनममेति

धातु विप्रस्तुपुच्छे प्रतिगृह्यस्वस्तीत्युक्ता कामस्तुतिं पठेत् दातातु सुवर्गः दक्षिणादानं विप्रमोजनभूयसीदानादि
 कर्मशेषसमापयेत् अथामंत्रणमंत्राः पालक्ष्मीः सर्वभूतानां याचदेवेव्यवस्थिता धेनुरुपेणासादेवी मम
 शान्तिं प्रयच्छतु देहस्त्राया च रुद्राणीशंकरस्य सदा प्रिया धेनुरुपेणासादेवी मम पापं व्यपोहतु विष्णोर्वक्षसिया
 लक्ष्मीः स्वाहा पुत्रविभावसोः चंद्रार्कशक्रशक्तिर्माधेनुरूपास्तु सा श्रिये चतुर्मुखस्य पालक्ष्मी पालक्ष्मी धे
 मरस्य च पालक्ष्मी लोकापालानां सा धेनु वरदास्तु मे स्वधा स्वंपितृमुख्यानां स्वाहा यज्ञभुजांतया । सर्वपाप
 हरा धेनुस्तस्माच्छान्तिं प्रयच्छ मे इति एवमामंत्र्यतां धेनुं ब्राह्मणाय निवेदयेत् विधानमेतद्धेनुनां सर्वां सामि
 ह पद्यते सर्वासां प्रत्यक्षधेनुव्यतिरिक्तानामित्यर्थः उक्तं रचनस्य तत्रानुपयोगात् एतदेव विधानं स्यात् ए

रामः

१२

वोपस्करस्मृतः मंत्रावाहनसंयुक्ता सदा पर्वणि पर्वणि यथा श्राद्धं प्रदातव्या भुक्तिमुक्तिफलप्रदाः अंशो
 षयज्ञफलदाः सर्वपापहराः शुभाः अपने विषुवने पुरे पयती पाते तथा पुनः । गुडधेनुं दद्यात् देया उपरागा
 दिपर्वसु । अत्र पापविनाशिन्य इत्युपक्रमो सर्वपापहरा इत्युपसंहाराच्च पापनाश एव फलं न भुक्तिमुक्तादीनी
 दानसौख्ये । तत्र पुत्रेष्टा विवार्थवोदाक्तानां भुक्तिमुक्तादीनां त्यागोत्तमानामावात् । उपक्रमोपसंहारोऽत्र प्रयोज
 को यत्तु पद्मपुराणादावेके न घटेन घृतादि धेनुः । द्रोणमात्रेण तिलधेनुरुक्ता तत्प्रकारं तरमितिकल्पत
 रो दानविवेके तु पलसहस्रप्रमाणः कुंभ इति द्वादशपंचकुंभशतानि कुंभ इत्येते ततः श्रवणाधिकारं च
 वस्त्रादेया यथापि गुडधेनुनंतरं घृतधेनुरुद्दिष्टा तथापि तिलाभावे तथा दद्यात् घृतधेनुमित्युक्ता तिला

प्राधात्मात् तदेनुराद्युच्यते। तत्र किंचिप्रकारांतरं। विष्णुधर्मोत्तरे। अनुलेप्तेमहोष्ठेवस्त्राजिनकुशावृत्तो धे
 नुतिलमपिंकला। सर्वरत्नैरलंकृता। धेनुद्रोणेन कुर्वित आढकेन तु वत्सकं। स्वर्णशृंगीरौप्यखुरांगं धाघ्राणाव
 ती तथा। कुर्याच्च शर्कराजिह्वा गुडास्पामविकंबलां दक्षुपादांताम्रपृष्ठां शुचिमुक्ताफलैश्चरणं प्रशस्तपत्रश्रव
 णां फलदंतवती शुभांस्त्रगदामपुच्छां कुर्वीत नवनीतस्तनान्वितां। सितवस्त्रयुगच्छन्नाघंटाभरणाभूषणं ईदृ
 कं संस्थानसंपन्ना कृत्वा श्रद्धासमन्वितः। कांक्षोपदो हनोदघात्के शवः प्रीयतामिति। फलैतिकर्तव्यतामंत्रा गु
 ढधेनूक्ता एव। वंदिपुराणे तु। तिलाश्रपिते देवस्यानिर्मिताश्चेह गोसुवे। ब्रह्मणा तं नम इधेनुर्दत्ता प्रीणा तु के
 शवः। इति मंत्रांतर उक्तं अथ दधत धेनुं। विष्णुधर्मोत्तरे। तिलाभावे तथा दद्यात्। घृते धेनु प्रयत्नतः। वासु

एमः
 १३

देवं जगन्नाथं दधत क्षीराभिषेचनात्। संपूज्य पूर्ववत्पुष्पैर्गंधधूपादिभिर्नरः। अहोरात्रोषितो नाम्ना अभिपू
 य दधता चिंघं। अभिपूय प्रज्वाल्य दधता चिंघं मग्निं गच्छ सप्तर्षिषः। कुंभपुष्पमालाभिभूषितं। कांक्षापिधाने
 संयुक्तं सितवस्त्रयुगे च न हिरंरायगर्भसहितं मणि विद्रुममोक्तिकैः। अत्र पलसहस्रपरिमाराः कुंभः द्वा
 दशपलाधिकपंचपलशतानीति वा। दक्षुयष्टिमयानपादान्दुरांगौप्यमयांस्तथा। सौवर्णौ चाक्षिणी कुर्या
 च्छृंगे चागरुकाष्ठके। सप्तधाममये पात्रे पत्तौ र्णौ च कंबलं। पत्तौ र्णौ धौतकौ शोयं। कुर्यात्तु मुखकपूर्णे घ्रा
 णफलमया दत्तान्। तद्दशर्करया जिह्वा गुडक्षीरमयं मुखं। पत्तौ र्णौ धौतकौ शोयं तुक्तः सिल्हकं। सिलाहारस
 रति यावत् अथमहीदानं कौर्मगोचर्ममात्रं भूखंडमधिकं वा सशक्तः त्रिधा सदक्षिणं कृत्वा दत्वा शिवपु

व्रजेत्। त्रिद्वेकसुवर्णरूपादक्षिणाविधेः। बृहस्पतिः। अपिवागोचर्ममात्रेण सम्पृक्तं न मानमाहः। धो
 तपापोविशुद्धात्मा स्वर्गलोके महीयते दशहस्तेन दंडेन त्रिंशद्दंडाविवर्त्तनं त्रिभागहिनां गोचर्ममानमाह
 प्रजापतिः। मानेनानेनयोदध्याविवर्त्तनं शतं बुधदति तथा गवां शतं वृषश्चैको यत्र तिष्ठेदयं त्रितः। तद्विजो
 चर्ममात्रं तु प्रादुर्बदविदोजना इति अत्र नाना गोचर्म प्रकारेषु उत्तममध्यमाधमं भावेन व्यवस्थितं स्यात्
 तथा षष्टिवर्षसहस्राणि स्वर्गे वसति भूमिदाः आच्छेत्ता वानुमंता चातावन्ति नरकं वसेत् तत्र पुराण
 भेदान्नानाफलश्रवणोपि स्वकामितमेव फलं मुख्यं। मंत्रोपि। यथा भूमिप्रदानस्य कलां नार्हति षोड
 शी दानात्मन्यानि मे शांतिं भूमिदानाद्भवंति ह अमुकब्राह्मणाया अमुककामः षष्टिवर्षसहस्र

रामः

१४

परिमितस्वर्गवासकामः शिवपुरप्राप्तिकामो वा सर्वपापक्षयकामो वा भूमिं तुभ्यमहं संप्रददे नमसेति
 सपुष्पतिलकुशोदकं ब्राह्मणहस्ते निक्षिप्य ब्राह्मणाः समीपस्थां भूमिं प्रदक्षिणी कृत्य प्रतिगृह्णीया
 त ष्विप्रकृयां तु मनसा प्रदक्षिणी कृत्य नहि भूमेः परं वस्तु गोसुवर्णचुकी च न अतो भूमौ गवि प्राज्ञैः
 सुवर्णदक्षिणामते मानेति मांडव्यवचनादशसुवर्णमेव दक्षिणा। सर्वेषामाश्रया भूमिर्वराहेण
 समुद्भूता। अनंतसम्यफलदा अतः शांतिं प्रपद्ये मे यस्यां रोहंति बीजानि काले चैव महीतले। त्वत्प्रसादा
 च सकलाममसंतु मनोरथाः दानात्मन्यानि सर्वाणि कनकादिनिधानि च तानि भूमिप्रदानस्य कलां नार्हति
 षोडशी विश्वामित्रः ग्रामवानगरं वापि विप्रेभ्यो यः प्रपद्यति। सैत्रं वा सस्य संपन्नं सर्वपापैः

मुच्यते। स्वदत्तां परदत्तां वा यो हरे च वसुंधरां सविष्ठायां कर्मभूलापि तृभिः सह मज्जति तथा अपि पापह
 तारां ज्ञा प्रतिपद्यन्ति साधवः पृथिविं त्येत दिच्छंतीनां न दिच्छंति पावनं। येपि संकीर्णकर्मणो राजा भोरोद्र
 कर्मिणः तेभ्यः पवित्रमाख्येयं भूमिदानमनुत्तमं। किमत्र चित्रं दातारं यत्समुद्रतेधरा। प्रतिग्रहग्रहीता
 रमपितारयते द्विजमित्यपि हेमाद्रौ शिवधर्मेशिवाय भूमिदानमुक्तं इति भूमिदानविधिः ग्रंथात् ए
 वमभिषिक्तो यजमानः स्तत्रिः प्रदक्षिणीकृत्य पुष्पाणां दाय नमस्ते सर्वभूतानां त्वमेव भवनं पतः। धा
 त्री च सर्वभूतानामतः पाहिवसुंधरे वसुधारयसे यस्माद्मुचातिच निर्मलं। वसुंधरा ततो जाता तस्मात्पा
 हिभयादत्ता। चतुर्मुखोपि नो गच्छेद्यस्मादंतं तवाचले अनंता नमस्तस्मात्पाहिसंसारकर्दमात्

रामः

१५

मसमृद्धाश्च सराजा जायते मुविति। गंत्री रथविशेषः। सा चतुर्भि रश्वैर्गजेर्वैधैर्वीपेता। गंत्री मिमाप्रपद्य
 मि विश्वकर्माधिदेवतां दानेनानेन भगवान्प्रीयतां मे परः पुमान्। इति गंत्रीदानमंत्रः इति रथदानं
 श्री मार्गशुक्ले कादश्यामाघफाल्गुनयोर्वैशाखे वा हिरं रामय हरि मभ्यर्चजागरं च कृत्वा प्रातः शिवि
 कां विप्राय दत्वा तस्य वर्षाशतं शिविकावाहकानां च वर्षाहं मंत्रं कल्प्यत्वा अतिविपुलभोगानंतरं विष्णु
 सायुज्यभागभवेदिति एतन्मूलं हेमाद्रौ वंदिपुराणे अथ मेषीदानं प्रयोगः उक्तायनादिका जेष्ट
 हेतीर्थे वा दाता घेसादि सर्वपापक्षयपूर्वकपुत्रधनकांतिकीर्तिप्राप्तिकामो मेषीदानं करिष्ये इति संकल्प्ये
 तदुत्सवे तु तत्सूचितादिनिवृत्तिकाम इति विशेषः। प्रतिमासु तंदुलपुंजेषु च। उमासहितं शंकरं। गा

रामः
१९

विप्रसंमाषणमुखावलोकनेवर्जयेत् इतिमेषोदानं अथाज्ञादानं सुमंतुः। अजापालोमहीपालोस
दानैर्दिवंगतः। अपनेविषुवेचैवयुगादौग्रहणेषुच। अमावास्यामज्ञादानंयौगीमास्यांचशस्यतेवि
धितस्यप्रवक्ष्यामि। विश्वमित्रेणनिर्मितां। साप्रत्यक्षासर्गाज्ञायाकर्तव्यासप्रधान्योपरिकलत्रोस्त्रपितां।
योदशोपचारैःसंपूज्य। सर्वस्ततोपसंपन्नांसप्रधान्योपरिस्थितां। वस्त्रामाल्योपमालांतुभूषितांपशुजा
नकीं। वज्रनेत्रोहैमशृंगीताम्रपृष्ठांसदोहनां। सुसुतींदौष्यपादांचकुक्षौदद्यान्निलोदकां। मेदानव
त्प्रयुजातमंत्रेणानेनसंयुतः। मंत्रः। सृष्ट्यालंबदहमेपापंजन्मांतरशौतेकृतंप्रौयतांपशुपशुपायवासुदे
वायवेनमः। इतिदत्त्वासुवर्णादिदक्षिणां दत्त्वाक्षमापयेत् भारते आरण्यपशुदानेनलोकेम

हीपते इति अजादानं स्कांदे आसनं यः प्रयच्छेत् संवितं ब्राह्मणाय यवैः। सराजस्थानं तेजसी
 विगतज्वरः इत्यासनं कात्यायनः सोमोद्भवति दारुणिजातवेदः प्रियाणि चातस्मादेयं। तैत्तिरीयेन श्रि
 यंदेहि विभावसो गारुडे गंत्रीतुरंगसंयुक्ता यो ददाति द्विजायते सर्वकामसमृद्ध्या समासराजा जाय
 ते भुवि क्रीडारथो वहितीति ब्राह्मे धर्मार्थकाममोक्षाणां सारं भारतमुच्यते केतदेकस्य प्रदानेन
 वेदशास्त्रप्रदो भवेत् स्कांदे तैलेन शुभगंधेन दत्वा भगं द्विजातये विरुज्य शुभकरो न स्नायवो
 नवारिणा प्राप्नोति चंद्रसालोकां यावदाभूतसंस्तवं पापशुश्रूषापितयेति अथ कालचक्रदा
 पुंजयो चक्रं रूपमयं कला मुक्तिरश्मि मया त्यक्तं। कृत्या मुधिशरचंद्रश्चिषमध्यांतरश्चि

रामः

२०

स्थितं तस्या मने कुर्यात्पाणिगात्रेषु च संततः। एवं हि ज्ञानवत्स्य स चंद्रः कृणुतां व्रजेत् स्वमूर्ध्नि प्रतिमां स्था
 प्य स्वस्मारिष्ठं तत्र निवेश्य तत्र संस्वस्मिन्निति ध्यानफलं ततोऽप्यनेतरं पश्चाच्छ्रित्वा विप्रः प्रदक्षिणां। तं
 गृहीत्वा वचद्वयं दृष्ट्वा त्वमपि व्रजेत् स्वयंचामृतसंघातं पूर्णकामय इति स्थितः। कालचक्रमिदं नः स्ना
 दानं मृत्युविनाशनं। दानमंत्रस्तु। इमं तं राजतं चंद्रश्मि जातु समाकुलं। अपमृत्युविनाशाय ददामीति
 समुच्चरेत् सुवर्णदक्षिणा युक्तं ब्राह्मणाय निवेदयेत् एवं कृते विनश्येत् अपमृत्युर्न संशयः तस्मादे
 न तदा देयं मपमृत्युभयान्वितैः स्वरादि रोगग्रस्तैर्वा महापथितैरपि। ततो गृह्योक्तविधिना स्थापये
 तवेदसं। जुहुयात्कालनाम्नानुसृतमष्टोत्तरं तिलैः। ततस्तु भोजयेद्भक्ष्या विप्रान् द्वादश संख्या

स्वयमक्षरलवणभुंजीतसकृदेवहि एवंकृतेनरोनृनंचिरंजीवीनसंशयः इतिमृगुदानं उक्तांति
 वनुमंत्रः मृत्युत्वान्तोप्रवृत्तस्यमुखोत्क्रांतिप्रसिद्धये। तुभ्यंसंप्रददेनाम्नागंसमुत्क्रांतिसंज्ञितां अथ
 रथदानं धान्यादृपस्करयुक्तोदधात् तत्रमंत्रास्कांदे ॐ रथायरथनाथायनमस्तेविश्वकर्मणो वि
 श्वभूतायनाथाय अरुणायनमोनम इति। विष्णुदर्पणो दशहस्तेनदंडेनत्रिंशद्दंडानिवर्तनं। दशनिव
 र्त्तनादेवगोचर्मकल्पतेबुधैः अपिचगोचर्ममात्रं यो ददातिहरयेभुवं। सप्तजन्मानिराजेद्रः सश्रिमानभि
 जायते। विष्णुवेभोगमुद्दिश्यसेत्रंवाग्रहयेववा। यो ददातिसपुण्यात्मा सर्वपापैः प्रमुचते। येवंशिवादिभ्यः॥
 अथाश्रयदानं देवीपुराणो पुरस्सपश्चिमेभागेदक्षिणोचोत्तरेववा पूर्ववामध्वंसोवापिपेकुर्वतिप्रति

रामः

२९

श्रयं। दिनानाथययाभिक्षुपंग्वेधेभ्येपदोतेविष्णुशिवयोः सायुज्यंप्राप्नुयादिति श्रयः सर्वपुस्तक
 चविधिः। तपस्विनेधर्मरतेपरिपालनतसरेवस्त्रयुग्मेनसंवितपुस्तकं प्रतिपादयेत् यंत्रादिकर्तव्यं अ
 थतिलपात्रदानेमंत्रः देवदेवजगनाथवांछितार्थफलप्रद। तिलपात्रंप्रदास्यामितवांगेसंख्येतेरहं॥
 अथदीपदानं स्कांदे चतुष्पथेषुचैत्येषुत्रयगिरिहोत्रगृहेचैवतथैवह्मणवसंघेषुच वृक्षमूले
 पुत्रागोपेकांनारगहनेषुचादीपदानानिसर्वत्रमहाफलमुपाश्रुते शिवादिदेवतांगारेयतीनांचाश्रमेषु
 च। अग्निहोत्रगृहेचैवतथैवचप्रतिश्रये। सर्वत्रशंकरः साक्षादसतीतिविनिश्चितं। संध्यादीपप्रदाय
 गच्छेत्परमंपदं। विष्णुधर्मेत्तरे आश्वयुज्यमतीतायांयावद्राजेंद्रकार्तिकी तावद्दीपप्रदानोक्तंफ

जनविशेषतः अथ वैतरणीदानं यमद्वारे महाघोरे कृष्णवैतरणी नदी । तत्तु कामे दद्यात्पेनां तुभ्यं वैत
 रणी तुगां । पात्रं सुंपूज्य दद्यात् ॐ विष्णुरूपी द्विजश्रेष्ठ भूदेवः यंति यावन् सदक्षिणां मया तुभ्यं दत्तां वैतर
 रणी च गां । धेनुं के लं प्रतिक्षस्व यमद्वारे महा भये । उत्तिनीषुरहं देवि वैतरणे येन मो नम इति अथ विद्यादा
 नं याज्ञवल्क्यः सर्वधर्ममयं ब्रह्म प्रधानेभ्यो धिकं यतः । तद्दत्त्वं स्वमवाप्नोति ब्रह्मलोकमविच्युतं तथा वंति
 पुराणो प्रातरुत्थापयो वेदं वेदांगमपि पाठयेत् । पृथ्वी प्रदानं तुल्यं स्यात्फलं तस्य नृपो नम तथा पुराणवि
 द्यादातारस्त्वनंतफलभागिनः । इति शास्त्रविद्यायां यमः यद्दत्तां पृथिवीं दद्यात्सर्वरत्नोपिशोभितां दद्या
 त्वास्त्रं तु विप्राणां तच्चैतानि चतस्रसं अथ पुस्तकदानं वंति पुराणो धर्मार्थकाममोक्षारणं सारं

रामः

२२

तमुच्यते तदेकस्य प्रदानेन वेदशास्त्रप्रदो भवेत् पुराणकाले हेमयुक्तं दद्याद्गुणवते ततः । ब्रह्मयुगे न संवीतं पुस्त
 कं प्रतिपादयेत् दानमंत्रः सर्वविद्याश्रयज्ञानकारणं ललिताक्षरं । पुस्तकं संप्रपद्यामि प्रीता भवतु भारतौ पु
 राणानि महयं ब्रह्मद्वयं चैव यत्र यं वचतुष्टयं आलिं पाग्निपुराणानि कुस्कंगारुडमेव च । मात्स्ये मार्कंडेयः भा
 गवतमविष्य ब्राह्म ब्रह्मांड ब्रह्म वैवर्त विष्णुवायु वाराह वामन आग्नेय लिंग पद्म कूर्म स्कंद गरुड नारदीयेति ।
 अन्यामपि उपपुराणानि स्मृतपञ्चरात्रा यणादीनि यो दद्यात्सं अमृतत्वं अमृतत्वं भजंत इति दिक् विशेष
 यो हेमाद्रौ अथ महादानानि भारते संकीर्णस्करणे ये तं युवानं दोषवर्जितं यो श्वंदरातिविप्राय स्वर्गलोके
 दीयते मंत्रः ॐ चैश्वरास्त्वमश्वानाराज्ञो विजयकारकः सूर्यवाहनमस्तुभ्यं नमः शान्तिं प्रयच्छ मे कर्णे प्र

हः सुवर्णदिशि गेति अथ श्वेताश्वदानं देशकालोत्सृज्य मम ब्रह्महत्यादि सर्वपापक्षय एकविंश
 तपुरुषान् नरको द्वारपूर्वकाक्षेयस्वर्गप्राप्तिकामो श्वदानमहं करिष्ये श्वेतमश्वं शुभस्नातं हेमालंकार
 भूषितं एवं स्तुते जसं चाश्वं ब्राह्मण्यनिवेदयेत् पूजामातं दाय सुवेगाय काश्यपाय सुमूर्तये जगद्धि
 पाय सूर्याय त्रिवेदाय नमो नमः मंत्रस्तु महार्णवसमुपंन्नं उच्चैश्च श्रवसपुत्रक। मया त्वं विप्रमुख्याय।
 दत्तो ह्यसुखी भव इमं विप्रं नमस्तुभ्यं अश्वं ते प्रतिपाद्यते प्रतिगृह्णीष्व विप्रेद्रमपादत्तं सुशोभनं कर्णे
 समर्पणं कृत्वा विप्रहस्ते जलं क्षिपेत् प्रशंसा अश्वमेधफलं यस्तु कलौ कर्तुं समीहते अश्वदानं तु तेने
 ह कर्तव्यं विधिपूर्वकमिति अथाभयदानं विष्णुधर्मे बंधभीतस्य यः कुर्यात्पवित्राणां नरोत्तमः। शक्र

रामः

२३

लोकं मृतस्तस्यावदिंद्राश्वतु देश। बंधादपि परंप्राप्तं चक्षुषा तु वियोजनं तमः प्रवेशभीतस्य परित्रारो न
 मानवः ब्रह्मलोकमवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा चौरग्रस्तं नृपग्रस्तरिपुग्रस्तं विमोक्षयेत् बालग्रस्तं
 तथा विप्राः सौश्वमेधफलं लभेत्। व्याधिस्तस्यौषधं कृत्वा प्राणोदानफलं लभेत् उपदेशो त्वकं कृत्वा मिषि
 क्मौल्यं विना द्विजा। प्राप्तादानफलं प्राप्य नागलोके महीयते इत्यानि वदन् श्रीगणेशाय नमः भवि
 श्योत्तरे महिषीदानमाहात्म्यं कथयामि युधिष्ठिर। पुराणपवित्रमा पुष्पं सर्वकामसुखप्रदं चंद्रसूर्यग्रहे पु
 ण्यकान्तिकामयने तथा शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां सूर्यसंक्रांतिवासरे पदाका जायते चितं चितं च कुरु नंदन त
 त्तामहीपी संसारभयभीरुणां प्रथमप्रसूता तरुणी सुशीला दायवर्जिता सुवर्णशृंगतिलका

रणभूषिता रक्तवस्त्रावृतारंभ्यातांम्रदोहनिकान्विता पिंगणो कपिटकोपेतासहिरण्यं च शक्तिः
 रणभूषिता कपिटकं खलिपूर्णं वंशादिपात्रं सप्तधान्यपुता देवा ब्राह्मणे वेदपारणे द्वैरेभिः समा युक्ता पुराणेन्द्रिवि
 धे पूर्वकं दद्यान्मंत्रेण राजेद्रपुराणा पटनेन तु दद्यात्प्रदक्षिणी कृत्वा ब्राह्मणेतां पयस्विनीं प्रतिगृहस्मृतस्त
 म्याः पृष्टदेवो स्वयं भुना दानवा कंतु अघेसादिद्रुद्रादिलोकपालानीयाराज्यमहिषी शुभि महिषी दानमा
 हात्म्यास्तु मे कामदा सदा धर्मराजस्य महात्म्यं यस्याः पुत्रः प्रतिष्ठितः महिष्यासुरस्य जननी या सास्तु व
 रदाम मेति मंत्रमुक्त्वा मुकगोत्राया मुकशर्मणे ब्राह्मणाय इमां महिषीं सुवर्णी शृंगतिलकाभरणांघंटा
 ताम्रदोहनिकां पिंगणं कपिटकं सप्तधान्यपादुकोपेतां यमदेवतां आयुष्यसुखमहाराज्यकामस्तुभ्यम

रामः
 २४

हंसं प्रददेति स्त्रीतुराजमहिषीत्वकामेति जपकाम इति। क्षत्रियः धनधान्यकाम इति वैश्याः एवं शुद्धेणा
 पि स्वाभिन्ना धितं फलमुल्लेख्यं इश्वरप्रीतिकाम इति वा सर्वैः ततो दक्षिणां दद्यादिति अनेन विधिना दत्त्वा म
 हिषी द्विजपुंगवे। सर्वां कामानवाप्नोति इह लोके परत्र च या स्त्री ददाति महिषी साराजमहिषी भवेत् महा
 राजः पुमानराज नव्या सस्य वचनं यथा यत्तया जी भवेद्विप्रः क्षत्रियो विज इ भवेत् वैश्यस्तु धाम्य धनवान्।
 शूद्रः सर्वयसं पुत्र इत्यादि फलश्रुतिरपि तत्रैवोक्ता इति महिषी दानं अथ महिषदानं कांस्पयात्र स्त्र्यं
 महिषपृष्ठं स्त्र्यं संपूज्य ब्राह्मणावर्णादि कृत्वा पूर्वमंत्रेण सोपस्करं दक्षिणां दद्यात् मृत्युं जपकाम इति॥
 महिषदानं अथ उर्ध्वगर्भदानं उर्ध्ववागर्भं वापि द्विजेभ्यः संप्रयच्छति। अजासुरभ्रंगवयं यथा श

दक्षिणं इति उष्ट्रगर्दभदान आसनं पः प्रपद्येता संवितं ब्राह्मणाय वै स राजस्थानमाप्नोति ते जम्बी
 तज्वरः इति आसनदानं अथ तिलदानं संवर्तः नित्येनेमिन्निके काम्येति लादत्वा स्वशक्तितः प्रजा
 पान्पशुमान्निषेधनवान्जायते नरः तिलपात्रलक्षणतां स्रपात्रे तिलान्कृतापन्नशो उशकलिते। स्व
 हिरण्यं स्वशक्तावाविप्रायप्रतिपादयेत्। नाशयेत्त्रिविधं पापं वा द्युनः कायसंभवं। मंत्रः। यानिकानि च
 पापानि ब्रह्महत्यासमानि च। तिलपात्रप्रदानेन तानि नश्यंतु मे सदा तिलसहिरण्यं दद्यात् अथ अन्नदा
 नं अनं प्राणपतिः साक्षादन्नं विष्णुः शिवस्त्वया तस्मादन्नसमं दानं न भूतं न भविष्यति अथ लक्ष्मीदानं।
 लिंगे मंडले विन्यसे लक्ष्मीं सर्वालंकारसंयुतं अर्चयित्वा विधानेन श्रीसूक्तेन सुरेश्वरीं सहस्रसुवर्णेन

रामः
 २५

तद्वैद्विनालक्ष्मीं कृत्वा श्रीसूक्तं होमपूर्वकं विष्णुसहितं ब्राह्मणाय दद्यात् सर्वतुलावत् इति अथ कालपुरुष
 दानं भविष्ये कृष्णवाच लेपं निष्कृशतं पार्थदानेषु विधिरुत्तमः मध्यमस्तु तद्वै न तद्वै नावरस्मृतः एवं
 सर्वत्र महादाने चतुर्दश्यां चतुर्थ्यां वाषष्ठ्या वा पांडुतंदन पुमान्कृष्णतिलैः कार्यो रोप्यदंतः सुवर्णधक्
 खड्गे घतकरो दीर्घाजपाकुसुमकुंडलः रक्तांबरधरः स्रग्वी शंखमालादिभूषितः तीक्ष्णासिपुत्रो वं
 न विस्फारितकटीततः उपानघुगपुक्तांघ्रिः कृष्णकंवलपार्श्वकः गृहिमांसपिंडश्च कामेकरतले तथा।
 पगंधपुष्पाद्यैर्नैवेद्यं विनिवेद्य च एवं विधं पुमान्कृत्वा गृहीतकुसुमांजलिं गपजमानः प्रसनीत्मा इयं
 रयेत् सर्वसंकलसेपस्मात्कालवतेन चोच्यते ब्रह्मा विष्णु शिवादीनां त्वमसाध्येसि सुव्रते पू

प्रयागमन्त्राप्रार्थितश्च यथा सुखं यत्प्रार्थ्यते तत्तद्विविधमोतकुरुष्वममोनमः ब्राह्मणवरणादिनां पूजां
 पूर्वोक्तफलमुक्त्वा शतसुवर्णादिदक्षिणायुक्तं सर्वदद्यात् अथायुकरानं चत्वारि तंडुलपूर्णापात्रा
 तदुपरि सुवर्णप्रतिमाश्चक्रमेण आत्मभुविष्टरश्रवसंक्रतिवास इशानं वज्रपाणिं शतक्रतुं संपूज्य
 वरणापूर्वकं चतुष्पदं दद्यात् फलमुक्तेति अथ कृष्णाजिनदानं देशकालौ सत्त्वाभूमिदानजन्मफलप्राप्तिका
 मो महापातनादि क्षयपूर्वकं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अजिनदानमहं करिष्ये शुचिदेशे कंवलौपरि कृष्णावि
 न्माला स्तीर्य तदुपरि तिलराशौ कृत्वा ऋकशृंगं गौरीपदं तमेति कपुच्छं सुवर्णनाभं कृत्वा वाससाच्छाद्यालंकु
 र्यात् गंधादीनां च येत् कांस्पपात्राणि घृतसिरदधिक्षौमैर्युक्ता पादप्रेदेशां स्थाप्यानि तत्र संव्रजः यानि पापा

रामः
 २६

धुसूदनः इत्यादिदानानि हेमाद्रौ विस्तरतो ज्ञेयानि अंभ्यामपि संक्षेपेणोच्यंते अथ पादुकादानं कटका
 छिष्टपाषाणवृश्चिकादिनिवारणे पादुके संप्रयच्छामि विप्रः प्रीत्या प्रगृह्यतां पादुकयोर्दानमंत्रः उपा
 नहौ प्रदास्यामि कंटकादिनिवारणे सर्वस्थानेषु सुखदा अतः शान्तिं प्रयच्छुमे इत्युपानहौ शशांकरस
 संकाशक्षीरडिंडिरपांदुर प्रोत्सारयाशुदुरितचामरास्वयंवह्नभ इति चामरस्य इहा पुत्रा तपत्राणां कु
 के श्रावणे प्रभो छत्रं त्वस्वीत ये दत्ते ब्राह्मणाय मया सह इति छत्रस्य त्रिकालं सर्वजंतूनां शैत्यानंदकरं शु
 चितृणां प्रीतिदं नित्यं मतः शान्तिं प्रयच्छुमे इति व्यजनस्य कमंडलुजलं पूर्णः स्वर्गागर्भः सुलक्ष
 णं पितृणां प्रीतिदं नित्यं मतः शान्तिं प्रयच्छुमे इति व्यजनस्य कमंडलुः ब्रह्मसूत्रं महादिव्यं मया यज्ञेन निर्मितं ब्राह्म

पुमेदेवब्रह्मसूत्रसमर्पणात् इतियज्ञोपवीतस्य परायवादैपैशुन्यादमक्षस्यचमक्षणात् तन्प्रजातस्य
 ताम्रपात्रात्प्रणाश्रुतु इतिताम्रपात्रस्य देवदेवजगन्नाथवांछितार्थफलप्रदः। तिलपात्रं प्रदास्यामिनि
 वागे संस्थितारहं इतितिलपात्रस्य ताम्रपरार्णोचो संन्नावर्णीघाः कल्पवर्जिताः मुक्तः शुक्लुद्भवाः संतु
 भूक्तिमुक्तिप्रदामम इतिमुक्तानां वारिपूराघटोपेतं देवत्रयमयंततः प्रीयतां धर्मराजस्तु दानेनानेनपु
 रण्यदः इत्युदकुंभस्य अथशालिग्राममूर्तिदानं दद्याद्भक्ताचयेदेवीशालिग्रामशिलानरः सुवर्णदक्षि
 णायुक्तां पृथ्वीदानफलं लभेत् इति वाराहे अथपादौ यो ददाति शिलां विष्णोः शालग्रामसमुद्भवा वैष्ण
 वो विष्णुभक्तापतेनेष्टं कृतुभिः शतैः इति मंत्रस्तु महाकोशनिवासेन चक्राद्यैरुपशोभितं अस्पदेव

रामः
 २८

प्रदाना तु मम संतु म नोरथाः इति शालिग्रामस्य ये मामनंति विश्वेशं विश्वनाथमुमासुतं इश्वरं क्षिप्रचरं देवं
 तुभ्यं दास्यामि भिष्टदं इति गणेशाय ददामि भानुं भवते सर्वोपस्करसंयुतं। मनोभिलाषितो वांछाकरो तु म
 म भास्करः ओर्णपदमनुध्येयं स्वर्णवीजंतव प्रभो दत्तं गहाणं देवशूपापसंहारसत्वरं इति उर्णावस्त्रस्य॥
 भगवं शूलहस्तेन दक्षाध्वरविनाशयत गायुधप्रदानेन शूलं नश्यतु मे सरा इति शूलस्य सोमोद्भवानि
 शरूणि जातवेदप्रियाणि च। तस्मादेष्टां प्रदानेन श्रियं देहि विभावसो इति काष्ठानां अन्नमेव यतो ल
 भिरत्नमेव जनार्दनाः अन्नं ब्रह्माखिलत्राणितस्मात्सक्तुं प्रयच्छामि प्रीयतां मे प्रजायति इति कुन्ता॥
 नत्वमादरी नृणां मंगलदायकः सौर्यसो भाग्यसत्कीर्तिनिर्मलज्ञानरोभव इति दर्पणस्य अग्नि

॥ मोक्षः । सोऽश्वमेधसमोऽसौ । कूपः प्रदत्तपानीयः सर्वहारीति दुष्टतकं इति कूपप्रसंसा चंद्रमंड
 ॥ अथ स्तुतं चंद्रां वृजसमप्रभं नित्यं दध्मन्तरो न प्रीयतां वामनो मम इति दध्मन्तस्य आत्मानि हे मा
 ॥ ज्ञेयानि इति दिक् अथ प्रसंगाच्छिविकादानं बहिपुराणे वसिष्ठ उवाच शृणु राजन् महापालम
 ॥ हादानमनुक्तं येन वैदत्तमात्रेण मुच्यते नरकार्णवान्मागशीर्ष्यशुभे पक्षे समुपोष्य हरेर्दिने । शु
 ॥ भे पक्षे शुक्लपक्षे । माघमास्युत्तरायणे वा । पितृवैशाखस्य शरत्सु च । द्वादश्यां हरि मभ्यर्च्य कलशपरिसंस्क्रि
 ॥ तं । शंखचक्रगदाशार्ङ्गधरं शुक्लाहिरण्ययं । शिविकां वक्रवंशोत्थामजुदारुमयी विभो । आनीय संनि
 ॥ धि विष्णोः शुभं च त्रसमं न्वितां । संपूज्य वसं गंडकां जागरंत न कारयेत् । संनिधिविष्णोः शुभं च त्रसमं न्वि

रामः
 २५

गंडकां सोपधानां । विधाभिजनसंपन्नं विदग्धं शास्त्रवित्तमं । आज्ञासारं शुचिं दक्षं कलत्रापत्यभूषितं । प्रातः स
 ॥ भायमभ्यर्च्य वा सोभिः कर्णभूषणैः । उपानक्षुरिकाखड्गपटकं शुक्लवेणुकाः । आदशस्तु विकाया निपयाया
 ॥ त्रंकां सभोजनं । चत्वारो वृषभा देयधेनवश्च सुलक्षणाः शिविकां वा हकानां तु तथैव च त्रधारिणः । वृत्तिर्दे
 ॥ यातथान्नं च वर्षाहं ब्राह्मणाय च । वर्षे वर्षे पुनर्देयं ब्राह्मणस्यैतदेव तु । वृत्तिरेव तु संपत्तौ वर्षे वर्षे तु वार्षिकी ।
 ॥ इहामुत्रातपत्राणं कुरु केशव मे विभो । छत्रं त्वत्प्रीतये दत्तं ब्राह्मणाय मया शुभं । देवदेव जगन्नाथ विरूपाक्षा
 ॥ यानघ । प्रभो शिविकाया देवप्रीतो भव जनार्दन । दत्त्वा तु ज्ञानविदुषे सपत्नीकाय पुत्रिणे । सुरापंस्तेपकृत्स्नं
 ॥ त्रहा गुरुतल्पगः । शिविकादानमाहात्म्या न्मुच्यते पातकात्स्फुटं । पितृपक्षमातृपक्षपत्नीपक्षं तथै

आत्मनो बाधवांश्चैव तारयेत्तरकारणवात् भुक्त्वासुविपुलान्भोगानिही पुत्रसुखप्रदानं। सपत्नीकः
 तत्कोविस्सुसायुज्यमाश्नुते। अत्र संभावित ब्रह्महृत्पदिकं पातकावलिनान्शपित्मात्पत्नीकपक्षा
 तमंधुपुरुषार्णवतारणपूर्वकहिकामुष्मिकातपत्राणां तादृग्विपुलभोगानंतरपित्मात्पत्नीसहित
 आत्मविस्सुसायुज्यकामः इमां शुभं चोपा नछुरिका खडाद्युपकरणसहितां वृषधेनुचतुष्टयसहितां
 बाहकच्छत्रधारिसंपन्नाशिविका तुभ्यमहं संप्रददेनमम इति दानवाक्यं इति शिविकादानविधिः अथ
 फलदानं फलानि मधुराणीह द्विजदेव प्रियाणि च। अतस्तेषां प्रदानेन शान्तिरस्तु सदा मम प्रियं स्वादुक्त
 रनित्यं फलं दत्तं मनोहरं तेन मे स फलावासिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि अथ घंटादानं ॥ घंटादेव प्रियानि संमहानं

रामः
 ३०

स्थापितं शिरसो भागे पाददेशे घुपानेहो ३ कर्पूरोलालवंगादिद्रव्यप्रीतिकरं शुभं प्रसार्य यनवत्स्त्रक
 शिपुत्पवर्हणं ४ कशिपोश्च प्रदानेन सुखं स्यात्सर्वदामम पुरेतागंधमालादितथा चैवासनेन्यसेत् ५
 पृष्टदेशे तु वैष्णवं सत्पूजां समाचरेत् ततो विप्रसमभ्यर्चनं दद्याद्यथोक्तं ६ शोभनं मंचकं नव्यं
 मट्टेनैव समावृतं प्रसार्य यनवत् कशिपुं सोपवर्हणं ७ सोपस्करसमायुक्तं नानारत्नोपशोभितं पु
 ष्यतां वूलसहितं नानापरिमलान्वितं ८ मृदुनिबीजकार्यं संतां वूलं शुभं दयतः श्रेष्ठास्त्वात्मनो मू
 र्तिगौरीशं करयोः प्रिया ९ दानेनास्याः सुखं चास्तु शान्तिर्मे यदमव्ययं १० अथ दीपदानं दीपो ज्ञा
 नप्रदो नित्यदेवतानां प्रियः सदा दानेनास्य भवेत्सौख्यं शान्तिर्मे वांछितं फलं ११ तज्योतिर्गुणपात्रं च दीप

वाङ्मसमुन्नतं सुखदं चास्पदोनेन शान्तिरस्तु सदा मम २ अथ हरिद्रादानं गौरीप्रिया हरिद्राचनित्यं कंसा
 रादायीनी दानेनास्या सुखं शान्तिः संपदस्तु सदा मम श्रीकृष्णार्पणमस्तु श्री सीतारामचंद्राय न
 मः श्री सांवसदाशिकाय नमः संवत् १८५२ ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे द्वितीया २ बुधवासरे ॥ ॥
 अथ अपूपदानं देशकालौ संकीर्त्य मम सकल पातक निरशानार्थं श्रीमहाविष्णु प्रीत्यर्थं ब्राह्मणा
 य अपूपसहितं कां स्पयात्र दानमहं करिष्ये भूर्भुवः स्वः विष्णो वायनं रक्षस्व इदं वायने कां स्पयात्रे च
 यस्त्रिंश अपूपसहितं अमुक शर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे देवस्य त्वा विष्णुरुपी सहस्रांशुस
 विपापप्रणाशनः अपूपान्नप्रदानेन सर्वपापव्ययो हनु १ नारायण जगदीज भास्कर प्रतिभास्कर

रामः

३२

व्रतेनानेन पुत्रांश्च संपदाश्चाभिवर्द्धय २ यस्मिन् हस्ते गदाचक्रं गरुडो यस्य वाहनः शंखः करतले यस्य स
 मे विष्णुः प्रसीदतु ३ कलाकाष्ठादिरूपेण निमेषघटिकादिनं पावं चर्यातिभूतानि तस्मै कालात्मने न
 मः ४ कुरुक्षेत्रसमो देशकालपर्वद्विजो हरीः । पृथ्वीसममिदं दानं गृह्णाण पुरुषोत्तम ५ मलानां तु
 विशुद्ध्यर्थं सर्वपापप्रणाशनः । मलमासस्तु मासानां मलिनः पापसंभवः ६ तस्य पापविशुद्ध्यर्थं म
 लमासव्रतं कुरु । अधिकमासे तु संप्राप्ते यो दद्याद् दानमुत्तमं ७ त्रयस्त्रिंशदपूपानिकास्पयात्रे निधाय
 च सघृतं सहिरण्यं च ब्राह्मणाय दद्यात्सह ८ अनेन वायनदानेन श्रीमहाविष्णु प्रीयतां अथ त्रिवेणी
 दानं मम इह जन्मनि जन्मांतरे वा सर्वपापक्षयद्वारा भर्तुश्च दीर्घायुरारोग्यादिसर्वकामनासिद्धये वै रण्यं

वेणीदानमहंकरिष्ये भर्ता अंगुलकत्तारत्ना घलंकुतां वेणी अंजुलौ गृहीत्वा ॐ वेणो वेणी प्रसे ॐ गुल
कत्तारत्ना घलंकुतां वेणी अंजुलौ गृहीत्वा अदानेन मम पापं व्योह तु जन्मांतरे वपि सदा सोभाग्यम
मवर्द्धता सुमंगलीरीति मंत्रेणा वेणो शिपेत् अत्र समूर्लेर्दया इत्या धुनी कदेशा स्थानां सा चारतः सोभा
ग्यविवर्द्धये वेणी प्रीत्यर्थं वंशापात्रदानमहंकरिष्ये वंशापात्रमिदं श्रेष्ठं सोभायाः एकसंयुतं वंशानामु
त्तमं दानं मतः शान्तिं प्रपद्ये ततो भूपसीदता विष्णुस्मरणं अथ शनिदानं नीलकं महिषं कृत्स्नं व
स्त्रं लोहं सचंदनं दद्याच्च दक्षिणा युक्तं शनिदौ र्भ्यं प्रशान्तये ततो मंदस्पदि नसे स्नानं मभ्यंगपूर्वकं का
र्यं देयं च विप्रायै तेलु मभ्यंगं हेतवे । यत्तु संवत्सरं यावत् प्रादोषनिदिने नरः तैलं दद्यात् निविप्रेभ्यः स्वशसा

रामः

३३

न्यदिनेपि वा । ततः संवत्सरः स्यात्ते प्राप्ते तस्य दिने ततः लोहं घंटार्पितं सौरि तैलकुंभे विनिक्षिपेत् लोहेना
मृन्मये वापि कृत्स्नवस्त्रयुगान्वितं कृत्स्नगोदक्षिणा युक्तं कृत्स्नकं वलशालिनं अभ्यंगेन स्वयं स्नात्वा कृत्स्नपुष्पैः
समर्चयेत् सुगंधगंधपुष्पैश्च कृत्स्नरानैः स्तिलोदनैः पूजयित्वा सूर्यपुत्रं क्षमस्वेति पुनः पुनः कृत्स्नद्र
व्यापमुख्याय तदभावे इतराय च । देवः शनी श्वरो भस्या मंत्रेणानेन वैद्विनः । शन्नो देवीति मंत्रेण इ
तरे शां पुराणातः उडिद १ तेल १ कस्तुरी १ कुलथी १ हाथी १ इति शनिदानः अथ अतीपात्रदानं
शकालौ संकीर्णं मम दुःखदारिद्र्यादिनिदानं भूतसकलपापक्षयपूर्वकं मायुरारोग्यैश्चर्यधनं

पुत्रपौत्राभिवृद्धिद्वारा श्रीव्यतीपातस्वरूपी परमेश्वरप्रीत्यर्थं व्यतीपातमहापर्वनिमित्तं गुंजामा
 रादानं सदक्षिणं करिष्ये शंकुकर्णप्रलेखोष्टलंबभ्रूदीर्घनामिका अष्टहस्तचतुर्वक्त्रविस्तीर्ण
 तपोजनः। व्यतीपातनमस्ते सुसोमसूर्यसुतप्रभो यद्वा नादि कृतं किंचित्तत्तदक्षयमिहास्तु मे
 गुंजामात्रमिदं स्वल्पं हेमविप्रकरार्पितं हेमाद्रिसदृशं कृत्वा प्रीतो भवजनाद्देन ३ व्यतीपातप्रसा
 देन पुत्रपौत्रान् प्रवर्द्धय इति व्यतीपातदानसंज्ञः अथ सभादीपदानं देशकालोत्सर्गीयं मम
 इह जन्मनि जन्मांतरे च सकलसुखसोभा मया प्राप्त्यर्थं पुत्रपौत्राद्यविच्छिन्नप्राप्त्यर्थं श्रीलक्ष्मीनाराय

रामः
२

त्वमेवलक्ष्मीर्गोविंदेशिवे गौरी निसंस्थिता विश्वप्राप्या स्थिता गायत्री ब्रह्मराः पार्श्वे जोत्ना चैदौ रवौ प्र
 भा बुद्धिर्बृहस्पतौ व्याता मे धामुनिषु संस्थिता विश्वप्राप्या स्थिता यस्मान्नतो विश्वं भरा स्मृता धृतिः
 स्थितिः क्षमा क्षाणी पृथ्वी वसुमती रसा एताभिर्मूर्तिभिः पाहि देवी संसारसागरात् इत्यभिमंत्र्य पुष्पा
 णि प्रक्षिप्य नक्षत्रं दंजुखाय विप्राय दद्यात् अथ पादपदानविधिः अथ प्रयोगः यजमानदेशकालो
 त्तराणां ते सर्वपापक्षयपूर्वकांश्च मेघफलप्राप्तिपितृपुत्रादि स्वरोमसं सितभूतभव्यस्वकीयपुरुषसं
 तारणात्सरः सिद्धचारणा किं नरसेवितत्व सर्वस्तूयमानत्वं विना शिष्टार्कवर्णविमानकविस्तुपुरग
 नकपूर्वककल्पशतावधिं न कालं वैष्णवस्वर्गलोकसिवासपूर्वकनारायणपरायणकथासक्त

राष्ट्रमूलोकराजराजत्वानंतरनारायणपुरप्राप्तिकामः एतावन्तवृक्षदानमहंकरिष्ये। इति संक
एकवृक्षे तु अमुकवृक्षं अमुकदेवस्य अमुककामः वृक्षदानं करिष्ये इति वा गणेशपूजनादि पात्र
एपि पुजनांते वृक्षान् यथाविभवसंपूजयित्वा। यजमानः घृतपुष्पांजलिः वृक्षान्त्रिः प्रदक्षिणी कृत्य
तत्तमश्चिमतदुपविश्य नमस्ते वृक्षसंघाय चिंतितार्थप्रदायिने विश्वंभराय देवाय नमस्ते विश्वमूर्तये
यस्मात्त्वमेव विश्वात्मा ब्रह्मा स्छाणुर्देवाकरः। मूर्त्तामूर्त्ते परं वीजं अतः पाहिसनातन। त्वमेवामृतं त
र्वस्वमनेतपुरुषो व्ययः। संतानाद्यैरुपेतः संन्याहि संसारसागरात्। इति पुष्पांजलिं क्षिप्त्वा। नत्वाप
श्चिमताः प्राङ्मुखो अथेत्यादिसर्वपापक्षयैर्दृष्ट्यादि नारायणपुरप्राप्तिं इत्यंतमुच्चार्यते अमुकगोत्रे